

Help, de jeukrups komt er weer aan

Het zijn spannende tijden in Zuidoost-Brabant. Over een paar weken is het zover. Dan sluipen de eerste eikenprocessierupsjes uit hun ei. Krijgen we weer zoveel overlast als vorig jaar? De eerste tekenen zijn niet gunstig, maar een definitief oordeel valt nog niet te vellen.

Merlijn van Dijk
m.vdijk@ed.nl

Eindhoven

De zon schijnt deze dagen. Buiten is het woensdag een graad of 17. Heerlijk warm voorjaarsweer. Dat vinden eikenprocessierupsen ook. Hoe warmer de maand maart, hoe eerder ze uit hun ei marcheren. „We verwachten dat de eerste eitjes rond de eerste week van april uit zullen komen”, zegt Henk Jans van het Kennisplatform Eikenprocessierups.

Dat platform werd in juli vorig jaar opgericht in opdracht van het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV). Het doel: het verminderen en zo mogelijk voorkomen van overlast door de eikenprocessierups.

Die overlast, veroorzaakt door brandhaartjes die de rups rond mei krijgt, bereikte vorig jaar een enorme piek en was driemaal zo hoog als in 2018. Meer dan 20.000 Nederlanders gingen naar de huisarts met een jeukende rode huid vol pijnlijke bultjes.

Volgens Jans was er op enig moment zelfs sprake van een heuse epidemie. De afgelopen jaren was er nooit zo'n verhoging in het aantal klachten als eind juni. Jans: „Door een voorjaarsstorm vielen veel nesten uit de bomen, daardoor ontstonden overal brandhaarden.”

Het is vooralsnog gissen of de overlast dit jaar weer zo'n piek zal bereiken. Dat eitjes vroeg uitkomen betekent niet per se eerder, en dus meer, overlast. De mate van overlast hangt bijvoorbeeld ook samen met de voedselvoor-

raad van de rupsen. „Het is afhankelijk van de hoeveelheid eikenblad of de rupsen verder kunnen groeien”, zegt Jans. „Als er weinig blad is, zal een gedeelte dood gaan.”

De natuur is ingewikkeld, wil hij maar zeggen. Een goede voorspelling is moeilijk te maken. Wat Jans wel zeker weet: een goed uitgebalanceerde natuurlijke omgeving is het middel bij uitstek om de eikenprocessierups onder de duim te houden. „We moeten de totale biodiversiteit verbeteren.”

Mezenkastjes

Zo eten mezen graag jeukrupsen. Een boodschap die in deze regio zeker niet aan dovemansoren was gericht. Wie de processieberichten een beetje heeft gevolgd zou bijkans denken dat heel Zuidoost-Brabant volhangt met mezenkastjes. De gemeente Best plaatste 350 stuks, Helmond 500. En ook in onder meer Gemert-Bakel en Veldhoven werden vogelhuisjes opgehangen.

In de Veldhovense wijk Cobbeek levert dat een wonderlijk neveneffect op. De plaatselijke specht houdt wel van zo'n houten huisje aan de boom en timmert er met regelmaat lustig op los. „Met alleen nestkastjes los je het probleem ook niet op.”

Wat nog meer werkt: mooie

Door storm vielen veel nesten uit de bomen, daardoor ontstonden overal brandhaarden

▲ De verwachting is dat de eerste processierupsen rond de eerste week van april uit hun eitjes zullen komen. FOTO CARLO TER ELLEN DTCT

bloemenperken onder de eikenboom. Daar gaan bijvoorbeeld sluipvliegen en sluipwespen in zitten. Jans: „Die kunnen de rupsjes uitschakelen.” Helmond deelde al zakjes met bloembollen uit. Gemert-Bakel zaaide bloemenmengsels in en plaatste insectenhôtels bij eikenbomen.

Op de langere termijn moeten Brabantse gemeenten volgens Jans zorgen dat er meer diversiteit komt in bomen. „Nu zijn er in Brabant te veel eikenlaantjes”, zegt hij. Het gaat om het mixen van soorten. „Dan heeft de rups minder mogelijkheid zich te vestigen.”

Maar dat is toekomstmuziek. Vooralsnog is de geijkte bestrij-

dingsmethode van gemeenten het bespuiten van eikenbomen met een biologisch middel. De rupsen eten de bespoten bladeren en leggen daarna het loodje.

Weggezogen

„Maar dat wil je eigenlijk liever niet”, aldus Jans. „Andere rupsen die de bladeren eten gaan er ook dood aan.” De preventieve behandeling werkt bovendien maar ten dele, zoals ook de voorbije jaren bleek. Overgebleven nesten worden vaak weggezogen, maar dan is het leed al geleden.

Op internet zijn ook speciale rupsenvallen verkrijgbaar. Die worden bevestigd rond een boom. De veronderstelling is dat

de rupsen daar zo in marcheren. Klein probleem: ze werken niet, volgens Jans. „Ik zit al dertig jaar in dit vak. De meeste rupsen blijven bovenin de boom. Die vallen zijn alleen geschikt voor de denprocessierups.”

In al die dertig jaar heeft Jans overigens al behoorlijk wat processieplagen meegemaakt. En het

Als mensen een beetje jeuk of een beetje pijn hebben, hoeven ze echt niet naar de huisarts

kan nog erger dan vorig jaar. Nooit was de overlast zo groot als in 1996, toen de Tour de France vertrok vanuit Den Bosch en de eikenprocessierups nog enkel een probleem van zuid-Nederland was. Jans: „Toen gingen in Brabant dertigduizend mensen naar de huisarts.”

Daarover gesproken. Jans hoopt dat de huisartsen volgend voorjaar minder processiebezoekjes krijgen. „Mensen moeten zelf ook nadenken. Als ze een beetje jeuk of een beetje pijn hebben, hoeven ze niet naar de huisarts.” Wanneer dan wel? „Pas als ze meer dan een dag luchtwegklachten hebben. Of een acute allergische reactie.”